

שמות - תוכן ענייני הפרשה

- א.** ירידת יעקב ובניו - 70 נפשות למצרים, בני ישראל במצרים ומיתת דור זה.
- ב.** גזרות פרעה על שעבוד עם ישראל בעבודת פרך.
- ג.** גזרת פרעה להמית כל זכר, והמילדות החיו את הזכרים למרות הסכנה וקבלו שכר.
- ד.** לדת משה, הצפנתו בבית, מרים עם משה ביאור, בתיה בת פרעה רוחצת ביאור ולוקחת עמה את משה לבית פרעה.
- ה.** משה גדל ויוצא להיטיב עם בני ישראל, ומונע הפאת יהודי על ידי רעהו, ומציל יהודי ממכהו המצרי והורגו. הדבר נודע לפרעה ודן את משה למיתה. משה בורח למדן ומגיע ליתרו, ונושא את צפורה בת יתרו לאשה.
- ו.** משה רעה את צאן יתרו, מראה ה' בסנה, וה' ממנה את משה לשליח לגאל את ישראל.
- ז.** משה חוזר למצרים עם צפורה אשתו, יחד עם בניו.
- ח.** מלאך מבקש להמית את משה, עד שצפורה מלה את אליעזר. פגישת אהרן ומשה לאחר עשרות שנים שלא נפגשו.
- ט.** משה מספר לזקני בני ישראל על בשורת הגאולה, ומראה להם את האותות, "ויאמן העם".
- י.** משה ואהרן באו ואמרו לפרעה לשלח את ישראל לעבד את ה'. ופרעה מכביד את השעבוד יותר ויותר.
- יב.** משה התפלל על כך לה', וה' אומר לו שהדבר לטובה, ולצורך הגאולה.

"ויאמרו לו... (ב', כ"ג) - סיפור

המלכה מריה תרזה ששלטה על העיר פראג, גזרה גזרה קשה על יהודי העיר.

התאספו ראשי הקהלה והחליטו לשגר את רבי זלמן קרב זצ"ל לארמון המלכות, להתחנן לפני המלכה להעביר את רע הגזרה. לאחר תשלומי כסף ושדולים השיגו עבורו רשיון מיוחד להפגש עם המלכה.

כשהגיע רבי זלמן לפני המלכה, קד קדה קלה בנימוס ובכבוד, ואז החל להשמיע בפניה את משאלתו, אולם תוך כדי הרצאת דבריו הוא התרגש והחל לדבר בקול רם שהכעיס את המלכה, היא נזפה בו ואמרה: 'וכי לא מצאו היהודים שליח טוב ממך, שיוכל לדבר בשקט ובכבוד הראוי? פאשר מבקשים חסד, יש לדבר בתחנונים ובדרך ארץ ולא בצעקות!'

רבי זלמן השיב לה במענה רך 'הוד מלכותה, וכי אני בלבד הזועק עכשו לפניך?! הרי שליח אני של כל יהודי פראג הצועקים מגורני בבת אחת. קולם של אלפי נפשות המצפות לישועה יוצא מגורני!'

בשמעה את תשובתו, התרכך לבה של המלכה המרשעת, ובטלה את הגזרה הקשה שרחפה מעל יהודי פראג.

[אש תמיד פנ"ה]

דבר העורך

השבת אנו מתחילים לקרא את ספר שמות, שנקרא בפי הרמב"ן "ספר הגאולה", או הגלות והגאולה - מפיון שהוא מתאר את תהליך גלות מצרים ואת תהליך הגאולה ממנה, דרך יציאת מצרים, מתן תורה והקמת המשכן, המסמלת את השכנת השכינה בעם ישראל. החלקה הזו משקפת את התהליך המלא של יציאת העם ממצב של עבדות וגלות אל מעמד של עם חפשי וממלכה, שבו ה' שוכן בתוכנו.

פיתחת הפרשה: "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו. ראובן שמעון לוי ויהודה..."

התורה מאריכה להזכיר את שמות בני ישראל כדי ללמדנו על חשיבות השמות היהודיים שנקראו ביסודם על פי המשמעות שלהם בלשון הקדש. ואומרים חז"ל (מדרש במדבר רבה פרשה י"ג אות כ'): "למה נאמר ג' מיני עולה, כנגד ג' מדות טובות שהיו בידי של ישראל במצרים ובזכותן נגאלו, שלא שנו את שמם ולא שנו את לשונם ושגדורו עצמם מן הערוה". הרי ששמירת וקריאת השמות היהודיים המקוריים הם לא רק מדה טובה ומנהג טוב, אלא תנאי וזכות להביא את הגאולה לעם ישראל.

ועוד אומרים חז"ל (מדרש שיר השירים רבה פ"ד וכן בויקרא רבה פרשה ל"ב): רבי הונא בשם בר קפרא אמר, בזכות ארבעה דברים נגאלו ישראל ממצרים, שלא שנו את שמם, ולא שנו את לשונם, ולא אמרו לשון הרע, ולא נמצא בהן אחד פרוץ בערוה.

אומרת הגמרא (ברכות ז'): "מנא לן דשמא גרים? - אמר רבי אליעזר דאמר קרא (תהלים מ"ו): 'לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ', אל תקרי שמות אלא שמות".

"שמא גרים" מפני שהשם הוא המהות של האדם ולכן השם גורם שאלו יהיו כוחותיו ותכונותיו ומפעליו.

וכתוב במדרש (במדבר רבה יט): 'ויחכם מכל האדם, אדם הראשון מה היתה חכמתו? את מוצא כשבקש הקדוש ברוך הוא לבראת את האדם נמלך במלאכי השרת, אמר להם: נעשה אדם בצלמנו, אמרו לפנינו: (תהלים ח) 'מה אנוש כי תזכרנו', אמר לו: אדם שאני רוצה לבראות חכמתו מרבה משלכם, מה עשה? כנס כל בהמה חיה ועוף והעברן לפניו, אמר לו: מה שמותן של אלו? לא ידעו, כיון שברא אדם, העברן לפניו אמר לו מה שמותן של אלו, אמר לזה נאה לקרות שור ולזה ארי ולזה סוס ולזה חמור ולזה גמל ולזה נשר, שנאמר (בראשית ב) ויקרא האדם שמות, אמר לו: ואתה מה שמך? אמר לו: אדם! למה? שנבראתי מן האדמה. אמר לו הקדוש ברוך הוא: אני מה שמי? אמר לה: ה', למה? שאתה אדון על כל הבריות, היינו דכתיב: אני ה' הוא שמי, הוא שמי שקרא לי אדם הראשון".

הרי לנו ששיא חכמתו של אדם הראשון מתבטאת בכך שידע לקרא שמות לכל הבריה, ובכך הראה שהוא יודע את מהותם, ואפלו את שמו של הקדוש ברוך הוא ידע, הינו שידע את תכלית הבריה שברא ה' יתברך. לפי כל זה אפשר להסביר מדוע התורה כותבת שוב את שמות בני ישראל הבאים מצרימה, לומר לנו שלמרות ירדתם לגלות, שיש בה הסתר פנים, בחינה של שממה, אבל ישראל לא שכחו את שמם, שמורה על תכלית וכוון דרך, שהוא עצמו סממן של גלוי פנים של גאולה.

חז"ל באים ללמדנו, שגם לאחר שירדו לגלות לא שנו את שמם, וניצוץ הגאולה הרמוז בשם נשאר להם, ולכן נאמר "ואלה שמות" מוסיף על הראשונות. מכאן שם האדם הוא תכלית מהותו ויכול להשפיע על תכונותיו בעתיד, וחכמינו לאורך הדורות וגם בדורנו רואים בחשיבות רבה בקביעת שם לך הנולד.

“אִסְרָה נָא וְאַרְאֶה אֶת הַמַּרְאֶה הַגָּדֹל הַזֶּה” (ג)

(ג) - 'תִּמְרָ דְּבוּרָה'

מספר הגאון רבי יוסף מישקובסקי: "ידוע ומפרסם הדבר שאצל מרן (רבי אהרן יהודה ליב שטיינמן) זצ"ל, הסגלות החשובות ביותר היו התורה ומהמצות. הוא לא בטל בהכרח את השמוש בסגלות, אבל גם לא התלהב ממנו. מרן זצ"ל אמר לי פעם "אני לא חסיד של סגלות".

כך גם על בקשת ברכות מצדיקים, שזה בודאי דבר שעוזר מאוד ואין על כך חולק חלילה, אבל מרן זצ"ל היה אומר שלשמע 'ברכת כהנים' ולכן בה, זה יותר חשוב, כי בברכת כהנים הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו אומר בתורה, ו'אני אברכם', ומה יכול להיות טוב יותר מברכה של הקדוש ברוך הוא בעצמו? כדגמה לנושא הזה, היה מרן משתמש בדגמה של יהודי שזקוק לישועה ורוצה לבקש ברכה מאדם צדיק, הוא מחליט לנסע לנהריה כדי להתברך מפיו של האדמו"ר רבי דוד אבוחצירא, שמרן זצ"ל מאוד העריך אותו ודבר בשבחו. עד כאן הכל טוב ויפה, אבל מה לעשות שהנסיעה לנהריה היא ארצה מאוד ולכן אותו יהודי, יוצא מקדם יותר מבית הכנסת, מיד אחרי שהוא מתפלל 'שמונה עשרה', ובורח עוד לפני חזרת השליח צבור, וכתוצאה מכך מפסיד ברכת כהנים. הוא נוסע עד נהריה כדי להתברך מפי צדיק, ובדרך מותר על הברכה של הקדוש ברוך הוא, צדיקו של עולם.

בענין זה אפשר לספר רבות על היחס המיוחד של מרן לנושא של ברכת כהנים, וידוע שכשהיה בחוץ לארץ ששם נהוג בקהלות האשכנזיות שנושאים כפים רק בתפלת מוסף של שלושה רגלים, היה מרן מקפיד ללכת כל יום לבית כנסת ספרדי, כי אצל הספרדים נוהגים שהכהנים נושאים כפים גם בחוץ לארץ, אפילו בימות החול.

אבל סגלה אחת כן נתן לי מרן פעם, והדגיש היא מועילה מאוד. היה זה כשבאתי אליו בענין של אברך צעיר שהחל לסבל מלחץ דם מאוד לא יציב, פעם היה לו לחץ דם גבוה מאוד ופעם נמוך מאוד. מצב כזה הוא כמובן מסכן חיים, ויתרה מזאת, כשמדבר באברך צעיר מאוד, ממש בשנות העשרים המקדמות לחייו, שנויים כאלו בלחץ הדם יכולים ללמד על משהו הרבה יותר גרוע שגורם להם, האברך כמובן היה מפקד מאוד, ובקש ממני שאבוא אתו למרן כדי לבקש את ברכתו. מרן שמע בצער את הדבר, והתעניין במצב, בטון אבהי, אבל פתאום שנה את טעמו ונתן הנחיה: "תגמר כל חדש את הספר 'תמר דבורה', ותהיה בריא", אמר.

לאחר מכן הסביר מרן את עצמו ואמר: "אני אמנם לא חסיד של סגלות, אבל זה הרי טוב ללמד 'תמר דבורה' גם בלי קשר למצב הרפואי, כי זה ספר חשוב מאוד שכל יהודי צריך ללמד. בנוסף, השל"ה הקדוש כותב בהסכמה לספר 'ופשוט הוא בעיני שמי שיגמר את הספר הזה כל שבוע או כל חדש, מבטח לו שהוא בן עולם הבא'".

"במיחד שאומרים שזאת סגלה לבריאות, ואם כן בודאי כדאי שתלמד 'תמר דבורה' מדי חדש, ובודאי יועיל לך!"

הלמוד הוא בפני עצמו, וספר זה מביא לידי מדות טובות "אגב אצין שהמקור לסגלה של למוד הספר 'תמר דבורה' כסגלה לבריאות, הוא מהרה"ק בעל ה'דברי חיים' מצאנז זיע"א, כפי שהעיד הגה"ח רבי אליהו רוט זצ"ל, שהיה נאמן ביתו של הרה"ק רבי שלמק"ה מזועהיל זיע"א, ואף חתם על העדות הזאת בחותמתו, שקבלה בידו איש מפי איש עד מרן ה'דברי חיים', שכל מי שרגיל בלמוד ספר 'תמר דבורה', מבטח לו שלא יחלה במחלה".

והשל"ה הקדוש מבטיח שהלומד בו בקביעות בכל חדש הוא בן עולם הבא וגם תוספת סגלה לרפואה".

“הַאֵלֶךְ וְקִרְאֵתִי לְךָ אִשָּׁה מִיִּנְקַת מִן הָעֵבְרִית”

(ב, ז) - חָלָב מְטָמָא חָלָב מְטָהָר

מובא בגמרא (יומא ל"ט): תנא דבי רבי ישמעאל, עברה מטמטמת לבו של אדם, שנאמר (ויקרא י"א, מ"ג): 'ולא תטמאו בהם ונטמאתם בהם'. אל תקרי 'ונטמאתם' אלא 'ונטמטם'. תנו רבנן 'ונטמאתם' אדם מטמא עצמו מעט - מטמאין אותו הרבה, מלמטה - מטמאין אותו מלמעלה, בעולם הזה - מטמאין אותו לעולם הבא. תנו רבנן (ויקרא י"א, מ"ד): 'והתקדשתם והייתם קדשים', אדם מקדש עצמו מעט - מקדשין אותו הרבה, מלמטה - מקדשין אותו מלמעלה, בעולם הזה - מקדשין אותו לעולם הבא'.

וכתב הרמ"א (יורה דעה סימן פ"א ס"ז): חלב מצרית כחלב ישראלית, ומכל מקום לא יניקו תינוק מהמצרית, אם אפשר בישראלית, שחלב עכ"ם (עובד כוכבים ומזלות) מטמטם חלב ומוליד לו טבע רע, וכן לא תאכל המינקת, אפילו ישראלית, דברים אסורים, וכן התינוק בעצמו, כי כל זה יזיק לו בזקנותו. וחדוש עצום כתב הש"ך (בס"ק כ"ה): 'אף על פי שאסור לה לאכל (לאשה בהריון) דברים אסורים, מכל מקום גם בשביל התינוק לא תאכל, ונמצא מכאן אם היא חולה שצריך להאכילה דברים אסורים לא יתן האב לתינוק לינק ממנה, אלא ישכיר לו מינקת אחרת ישראלית'. למדנו שאפילו חולה שיש בו סכנה המקפח נפשו, אינו נמלט מטמטום חלב. הלא מינקת זו - בהתר אוכלת, ואף על פי כן אמרו שלא תניק בנה. מכאן תראה, עד היכן הדברים מגיעים, הלא ידוע על 'אחר' שיצא לתרבות רעה והרשיע עד ששמע בת קול מהשמים 'שובו בנים שובבים חוץ מאחר', מה הביא אותו לפרש מדרך התורה? התוספות (חגיגה ט"ו) הביא: 'רבי נתן אומר, כשהיתה אמו מעברת ממנו עברה לפני עבודה זרה והריחה מאותו המין ואכלה, והיה אותו המין מזדעזע בגופה כעכנאי. והרי מובא (יומא פ"ב): 'עברה שהריחה - מאכילין אותה ביום הכפורים', ואם כן אמו של אחר, כיון שהריחה והסתכנה - בהתר אכלה, ואף על פי כן נכנס לגופה כעכנאי, ותוצאותיו הרת אסון. והנה כשם שמאכלות אסורות מטמאין, כך הנזהר במאכלות - מאכלו מטהרתו, וכך אמרו חכמינו: חלב מטמא חלב מטהר, וכתב התוספות (עבודה זרה י'): 'אמרו במדרש 'חלב מטמא חלב מטהר. כשנולד רבי, גזרו שלא למול, ואביו ואמו מלהו. שלח הקיסר והביאו לרבי ואמו לפניו, והחליפתו אמו באנטונינוס, והניקתו עד שהביאתו לפני הקיסר ומצאוהו ערל, ופטרנים לשלום. ואמר אותו הגמון: אני ראיתי שמלו את זה, אלא הקדוש ברוך הוא עושה להם נסים בכל עת, ובטלו הנזרה'.

ואמרו בירושלמי: 'בסוף למד אנטונינוס תורה והתגייר ומל עצמו'. אנטונינוס ינק מאמו של רבי יהודה הנשיא שעה אחת בינקותו, וחלב טהור זה פגע בו ומכוחו נתגייר ולמד תורה. הטמאה והטהרה, הקדש והחל - הכל תלוי במאכלו של אדם. כל עמל אדם - לפיהו. ולעתיד לבוא הקב"ה מכריז: כל מי שלא אכל בשר חזיר מימיו - יבוא ויטל שכרו. והרבה מאמנות העולם שלא אכלו בשר חזיר באים לקבל שכרם, אמר הקב"ה: נשתכרו אלה שני עולמות, לא דין שאכלו עולמן אלא מבקשין לאכל עולמן של בני עוה"ז! באותה שעה הקב"ה מכריז פעם שניה: כל מי שלא אכל בשר גבלות וטרפות, שקצים ורמשים - יבוא ויטל שכרו.

[רבי יוסף שליט"א]

“וַיֵּרָא בַּסִּבְלָתָם...” (ב', י"א)

ספר רבי נחמן מלובסקי ז"ל: בילדותי אבי מורי כנס אספה של כעשרה גבירים כדי לסייע ליהודי שגיר מנכסיו. שאלתי אותו: 'אם נגזר מהשמים שפלוני יהיה עני, מה נועיל שנתן לו כסף? הוא הרי יפסיד כל מה שיתנו לו'. ענה לי אבי: כשיושבים עשרה יהודים ומטפסים עצה כיצד לעזור לחבר, ומנסים לעשות מה שביכולתם, זה כשלעצמו פותח שערי רחמים. אנו מתחילים וה' גומר ומשלים רצוננו לעזר.

[גדיל תורה]

ותשלח את אמתה... ותפתח ותראהו" (ב, ו)

משה רבנו מנח בתוך תבה ביאור, והנה מגיעה לשם בתיה בת פרעה. לשם מה הגיעה? - בתיה בקשה לרחוץ מגולולי בית אביה. היא לא רוצה להמשיך להיות מצרית, אלא מבקשת להתגרש, וירדה פעת אל היאור כדי לטבל בו לשם גרות.

מיד לאחר שעולה בתיה מהטבילה, היא רואה את התבה. "ותשלח את אמתה... ותפתח ותראהו" - מה ראתה? ראתה את השכינה הקדושה.

איך הגיעה כבר לדרגה כזו של גלוי שכינה? כלל בידינו - "מצוה גוררת מצוה, שכר מצוה - מצוה" (אבות ד, ב). את חשבת לטבל, ומן השמים מזמנים לך שתטבלי ותראי תבה, ותצילי את מושיען של ישראל, ותראי את השכינה הקדושה!... מצוות מפלאות בזו אחר זו!

אלו היו נותנים לנו הזדמנות לראות את מושיען של ישראל, היינו זוחלים והולכים על ברקנים וקוצים כדי לזכות לטעם משהו ממה שזכתה אותה צדקת - בתיה בת פרעה.

אדם מקים מצוות - ואין לו שום משג מה הוא עתיד לקבל בעקבות קיום אותה מצוה. אלו היינו יודעים מה נקבל על מצוה אחת, איזה אור עליון יקיף אותנו בעקבות המעשה הזה, לא היינו מחמיצים בקלות הזדמנויות כאלו.

הגאון רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל כותב בפרושו למסכת אבות, שהשראה שיש לאדם בעקבות קיום מצוה, היא קרבת ה' שנתנת לו כבר בעולם הזה, וקרבת ה' הזו מעוררת בו רצון לקיים עוד מצוה, עוד למוד ועוד חסד - וכל זה מלבד כל מה שיקבל לעתיד לבוא. כאן, בעולם הזה, יש לו כבר גן עדן עלי אדמות, וכלשונו: "כי שכר מצוה היא המצוה עצמה נותנים לו בשכרו, והוא האור המקיפו... והוא יושב ממש כמו בגן עדן, והלא אז נקל לו לעשות מצוה אחרת".

מדי שבת מתארחים בישיבה בחורים חלונים. לאחר השבת אני שואל אותם: "איך הרגשתם בשבת"? הם עונים: "גן עדן"...

אני בטוח שהם יודעים מה זה גן עדן, אבל הצדק אתם. בשבת מטעימים אותם משהו מגן עדן העליון. כל היום הם יושבים ושומעים דברי תורה, מדרשים ומעשיות, יש אכל ושירה. שכר המצוה שלהם הוא עוד מצוה שבאפשרותם לקיים, והמצוות הללו מביאות אותם לתענוג עלאי ולדבקות בבורא יתברך.

ובר-מינן גם להפך - כשאדם עובר עברה הוא מקף ברוח טמאה שגורמת לו לעבר עוד עברה, כפי שכותב רבי חיים בהמשך דבריו: "ולהפך, ח"ו, בעברה, הנה הוא אחוז בתכלי בוז, ועברה גוררת עברה". לא בכדי אמרו רבותינו (מגלה כ"ח). שאסור להסתפל בפני אדם רשע - הסטרא אחרא שהולכת אחריו בעשותו עברה בכוחה להזיק. במצב כזה כל המזיקים שולטים עליו, והמסכן לא יכול להבדל מהם.

את הדברים הללו רואים במציאות החיים - אדם עושה עברה כלשהי, ומיד לאחר מכן מתחילה מחלקת בביתו. הגיהנם שיש לו בבית זה שכר העברה שלו. אדם חושב: חטאתי, אבל גמרתי עם זה... אך לא. הגיהנם ממשיך אחריו. הוא לא מרגיש הנאה במה שעשה, לא יכול להרגיש דבקות בה'. יש חיץ בינו ובין הקדוש ברוך הוא. יתרה מזאת, גם כשהוא מקים מצוה, הוא לא מצליח להרגיש בה שום טעם. מסביב הוא שומע אנשים אומרים: הרגשתי תענוג גדול בתפלה, הלמוד היום היה תענוג אמיתי - והוא לא מבין על מה הם מדברים ומשכנע שהוא לא מרגיש טוב. אין זאת, אלא שהעברה שלו יצרה חיץ, שכר עברה עברה, ואין הוא מצליח לחוש בשום תענוג של קרבת אלוקים. העברה עצמה היא הענש הנורא ביותר.

בהמשך דבריו שם, וכן בספרו "נפש החיים" כותב הגאון רבי חיים מוולוז'ין, שבני אדם נוטים לדמין את הגיהנם כמקום שיש בו אש פי ששים מהאש של העולם הזה, וכן שרפות, אבל האמת היא שאף הגיהנם האמיתי האדם בעצמו בורא במו ידיו בעשותו את העברה. העברה עצמה היא הגיהנם הנורא ביותר שקיים!

הגאון הקדוש רבי חיים מצאנז זצ"ל, בעל ה"דברי חיים", שמע כי אחד מחסידיו עבר עברה נוראה. הרב הזדעזע ביותר, אך שתק ולא אמר מאומה. אמרו לו: "רבנו, יש להענישו בחמרה גדולה!" אמר להם: אספר לכם מעשה, כיודע, הפנסיות קבלו כוח שלטון כמעט על כל העולם כולו. כל מחוז וכל עיר נוהגים למנות כמר, שאחראי על מצב הדת שם, ובסמכותו להתערב גם בשאר התחומים כפי הישר בעיניו. בעירה אחת מת הכמר הזקן, ומיד הובא כמר צעיר ונמרץ לשלט תחתיו. הכמר הצעיר רצה להראות שהוא "מטאטא טוב", ומיד החל לבקש שישימנו לו תאור מדקדק על התנהגותם של אנשי המקום.

זהו כפר עני מרוד - אמרו לו - האנשים כאן בקשי משיגים לחם למחיתם. מעלות השחר הם עובדים בשדה בעבודה מפרכת, ושכרם העלוב כמעט לא מספיק לקניית לחם. כדי לשכח את יגונם, צערם ועצבונם על מצבם הכלכלי, ועל הרעב שבו נתונים הם ובני ביתם, הם אמצו להם מנהג להכנס מדי לילה לפנדק. הם שותים לשכרה, מבזבזים את הפרוטות המעטות שבידם, ובאים לביתם שכורים כלוט. אינם שומעים כלום, וישנים כך עד אור הבקר.

ככה? - התרשם הכמר - מכרחים, אפוא, לתקן את הענין הזה! מיד הודיע כי הוא קורא לכל הפפריים, איש בל יעדר.

נאום חוצב להבות בגנות השתיה וההתמכרות כשהתאספו כלם החל נושא בפניהם נאום חוצב להבות בגנות השתיה וההתמכרות לטפה המרה. בסופו של דבר הכריז, כי מעתה ואילך, אוי לו לאדם שישתה. אדם כזה יובא לדון, והכמר בעצמו יפסק את גזר דינו.

הכפריים הלכו לביתם נבוכים ועצובים. לא די להם בכל הצער שלהם על פרנסתם הדחוקה ועל העבודה הקשה בקר ובשולגים, והנה לוקח להם הכמר את הדבר היחיד שהצליח לשמח אותם, ולתת להם מעט חיות בסוף יום עבודה מפרך...

אחד מהם היה כל כך שבור ורצוצ מן הגזרה הקשה, עד שבקש לשכח ממנה ומכל שאר צרותיו. הלך לו לעבר הפנדק, קנה לעצמו בקבוק משקה, גמע את כלו עד תמו, ותוך דקות ספורות מצאו אותו שרוע ומתגולל מתחת לספסלים...

עד מהרה הגיעה השמועה אודות השכור לכמר. הוא נרעש מן החצפה - כל כך סמוך? לא עברה אפלו חצי שעה מאז האיזמים שלו, וכבר עובר הוא על הוראותיו ברש גלי.

וכל הצבור יתאסף, למען ישמעו וייראו.

הוא הכריז כי השכור יובא אליו למשפט, וכל הצבור יתאסף, למען ישמעו וייראו. עד מהרה הגיעו כל הכפריים, כשהם מענינים לראות מה יהיה משפטו של הכמר הנמרץ.

הכמר עמד מול כלם ואמר: "עלי להיות זהיר. הענש שעלי לתת לכפרי אמור להיות בהתאם לחמרת הנסיון - אם הנסיון היה גדול, אמן לו ענש מתחשב יותר, אך אם מדבר היה בנסיון קטן - יהיה הענש חמור ביותר.

אלא שיש לי בעיה אחת - מעודי תינוק ועד עצם היום הזה לא שתיתי אף פעם... אני יודע מה זה יין שרף ומה פשרה של תאנות התמכרות לטפה המרה. אין לי ברירה כעת, עלי לשתות קבל עם ועדה, כדי להכריע אם אפשר לעמד בנסיון כזה או לא". עד מהרה נמצא שם מתנדב שרץ לפנדק ובקש כוסית וודקה חריף במיוחד - עבור הכמר.

קבל הכמר את הכוסית לידיו, גמע אותה, ומיד ירק אותה הצדה. אוי... איך אפשר לשתות דבר כזה?!! כשהתאושש מעט קרא: "הוי, כפרי מסכן, אמרתי בלבי שעלי להעניש אותך על שתיה, אבל כעת אני יודע שעצם השתיה של המשקה המר הזה היא הענש הגדול ביותר שיכול אדם להביא על עצמו... כבר קבלת את ענשך, ואינך זקוק לשום תוספת"...

סים רבי חיים מצאנז ופנה לחסידיו: "אתם מספרים לי שהוא עבר עברה ומבקשים שאעניש אותו, ואני אומר לכם, שדי לו במה שהביא על עצמו. הוא מצוי כעת בטמאה נוראה ביותר, ואין לך ענש נוראי וזועתי גדול ממנה"...

בקדשתו היה רחוק כל כך מן העברה, עד שראה כי אין ענש גדול יותר מעצם מצבו הנורא של בעל עברה.

[מתוך הספר 'משכני' להרה"ג ר' ראובן אלבז שליט"א]

וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם

וַיֵּאָנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבָדָה" (ב', כ"ג) - ספור

חז"ל הקדושים גלו לנו, שאותם מאה וחמשים תינוקות שנשחטו בבקר ובערב, לא היו ראויים לגדל.

והחיד"א תרץ על כך את דברי התנא באבות (ו, כ): 'אל תסתכל בשקנן אלא במה שיש בו' - 'שקנן' - פעמים מאה וחמשים.

מה הפונה בכך שלא היו ראויים לגדל? - אם היו ממשיכים לחיות, זה לא היה טוב, לא עבורם ולא עבור אחרים.

וכדי לסבר את האוזן נתן דוגמא לקד מהתרחשויות היסטוריות.

ידוע שהיתה פעם מחלוקת גדולה בין דפוס סלביטה לדפוס וילנא. בסלביטה הדפיסו את הש"ס, ובאותם ימים מלאכת ההדפסה לא נעשתה על ידי מחשב, אלא היתה זו עבודה גדולה מאוד הכרוכה בהשקעה כספית עצומה. לכן, כשאנשי דפוס סלביטה נגשו להדפסת הש"ס, הם באו לפני גדולי הדור והביעו את חששם שאחרי כל ההשקעה העצומה בהדפסת הש"ס, יבוא דפוס אחר וידפיס מהדורה מקבילה של הש"ס, ואז יתקעו עם הסחורה. נתנו להם גדולי הדור מכתב, שבבעשר השנים הבאות אסור לאף אחד להדפיס את הש"ס.

עברו עשר שנים, באו דפוס וילנא ורצו להדפיס את הש"ס שלהם, אך בעלי דפוס סלביטה, שהיו שני אחים צדיקים וגאונים, תלמידי חכמים גדולים, טענו: עדן לא גמרנו את המהדורה שלנו.

אמרו בעלי דפוס וילנא: אנחנו מוכנים לקנות את הנותר מן המהדורה. תנו לנו, ברצוננו להדפיס. ואז נוצרה מחלוקת בין גדולי הדור האם הצדק עם בעלי דפוס סלביטה או עם בעלי דפוס וילנא. ומרן הגאון רבי עקיבא אגור זצ"ל סבר כמו אלו מוילנא, שמתר להם להדפיס. יום אחד התגלגל לידי רבי עקיבא אגור מכתב ובו כותבים שני האחים מסלביטה, שהתתר של רבי עקיבא אגור אינו הטר, והוא נובע מכך שרבי שלמה אגור, בנו, נוגע בדבר, והוא משקר לאביו הזקן שאינו יודע מה נעשה. 'ובר כזבא הטעה את רבי עקיבא'. כך הם כתבו. כשסיים רבי עקיבא אגור לקרוא את המכתב המוזעזע, נעמד על מקומו ואמר: 'רבנו של עולם, אני על כבודי מוחל, אך על כבוד שלמה בני אני מוחל, ואף אתה על כבוד התורה אל תמחל! באותו לילה, בבית הדפוס בסלביטה התאבד גוי אחד, פשוט כדי לגרם להם נזק.

בבקר נמצאה הגופה, ויהודי אחד מנול הלך לשלטונות והעליל על האחים, בעלי הדפוס, שהם שרצחו את הגוי הזה. כמובן דנו את דינם של האחים למיתה, ולאחר מכן המירו את עונשם, אך הם סבלו נוראות.

עד כאן חלקו הראשון של הספור. ומכאן לספור נוסף, שבסופו יתברר הקשר שבין שני הספורים.

היה פעם יהודי חשוף בנים, שמדי פעם היה בא לפני הסבא משפולי, ומתחנן לפניו שיברך אותו שיהיה לו בן.

הסבא משפולי בדרך כלל התחמק, אבל ההוא נדנד ונדנד, עד שפעם אחת כשנכנס לחדרו של הסבא, נעל אחריו את דלת החדר ואת המפתח הכניס לכיסו, תוך שהוא מכריז: 'לא אתן לרבי לצאת מכאן עד שלא יבטיח לי שיהיה לי בן'...

אמר לו הסבא: 'אם ככה אתה מדבר, מבטיח אני שלא יהיה לך בן!' אותו יהודי מסכן - חרב עליו עולמו, אבל הוא החליט שלא להכנע, והלך לצדיק אחר - רבי פנחס מקורץ.

הוא הגיע לבית הצדיק ימים אחדים לפני חג הפסח, ומיד כשנכנס לשם ראה את הדלות הנוראה השוררת בכל פנה.

פנה אל הרבנית ושאל: אולי אוכל להתארח אצלכם בליל הסדר? אמרה הרבנית: ודאי, אלא שבינתנו ריק, אין לנו בעצמנו מה לאכל... אמר לה: אל תדאגי, את זה תשאיר לי.

שלח צבעים שסיידו את הבית, קנה כסאות חדשים ומלא את ארונות המטבח בכל טוב. רבי פנחס מקורץ היה חוזר מלמודו בליל שבת, לאחר שבוע שלם שלא היה בבית, ועתה הגיע הביתה לליל הסדר. בליל התקדש החג הגיע מידענו לבית הכנסת, נגש לרבי פנחס מקורץ ושאל אם יוכל להתארח בביתו ולאכל על שלחנו בלילה קדוש זה.

אמר הרבי: כן, אבל אין מה לאכל... אמר האיש: לא משנה, אוכל מה שיש... באו הביתה, ורבי פנחס ראה את כל השפע.

שאל הרבי את הרבנית: מה זה? והיא ספרה לו שהכל נתן להם במתנה מאת יהודי זה שהגיע עמו מבית הכנסת.

שמח הרבי מאוד ונגש לעריכת הסדר מתוך שמחה והתרוממות הנפש. בסיום הסדר, לאחר שעות ארוכות של הנאה צרופה, רוחנית וגשמית כאחד, היה הרבי שרוי במצב רוח מרום ביותר. הוא פנה אל אורחו בחיוף ושאל: כיצד אוכל להשיב לך כגמולך הטוב? - 'שהרבי יבטיח לי בן', ענה היהודי, והרבי הבטיח!

ספר האדמו"ר רבי ישראל מרז'ין שנעשה רעש בשמים: צדיק אחד הבטיח שלא יהיה לו בן, ואלו צדיק שני הבטיח שכן יהיה לו, והחלט שמי שדבוק יותר במדת האמת - לו ישמעו. רבי פנחס מקורץ היה זה ששמעו לו, ונולד ליהודי בן.

הקשר בין שני הספורים פשוט מאוד: אותו יהודי שהלשין על בעלי דפוס סלביטה, היה אותו בן שנולד מברכתו של רבי פנחס מקורץ, ובעלי דפוס סלביטה היו נכדים של רבי פנחס מקורץ...

ללמדנו, שלפעמים כשאומרים שלא כדאי, אז לא כדאי! וכך גם לעניננו, אם חז"ל אומרים לנו שהילדים הללו שנשחטו על ידי פרעה לא היו ראויים לחיות, כנראה שבאמת לא היו ראויים, ויותר טוב שלא היו גדלים...

[הגדה של פסח - ומתוק האור]

בברכת התורה

"לאדם מערכי לב ומה' מענה לשון" [משלי טז, א]

לעילוי נשמת

מו"ר אבי: יעקב בן רחל וצדוק מרת אימי: שרה-סרה בת שמחה ויוסף: הרב מאיר נסים בן כסמאנה מרכוס מרדכי בן רבקה ויוסף: דינה בת שרה: הגאון רבי יעקב אדלשטיין נפתלי בן רוזה: אברהם בן שמחה: גורג'י בן שמחה: יעקב ישראל בן גלית רבי מאיר בן אשר: יוסף חיים בן לאה: יהודה בן טובה: בן ציון קליין שלמה בן זוהרה: יעקב בן סאלם: חיים בן דוד ורחל אשר מסעוד בן זוהרה: רחמים בן חאורו אברהם: רפאל בן תמו אפרים בן ציון ורבקה: עופר בן יחיא: דוד (רוג'ה) בן שמחה משה אהרן בן מאיר יצחק: מאיר בן שמחה: שמעון בן רחל בן זינו שמחה בת סרה: יפה נדרה בת נעמה: רוזה בת שמשון: דליה בת חיים הגר בת אהרן והרטה: כותון בת חביבה: האוהבה (דייזי) בת טובה רחל בת חנה: חנינה בת כמסה: ורד בת אידה: חנה בת אביבה וראובן שושנה נוואל בת שדרה.

להצלחה: אליעד יעקב, הדס-הודיה, תמר, יעל, מיכל שרה בני פאולה: בנימין בן צילה גילי בלומנר: אלעזר בן שמחה

זיווג הגון: גימי שמואל בן אסתר: אליעד יעקב בן פאולה: יצחק בן חיה: אליהו בן אילנה רחלי בת זוהבה: עדינה בת שמחה: בתיה בת אסתר: זוהבה בת אטו נעמה בת אסתר: תמר בת פאולה: אריק בן חיה: שלי בת חיה

לרפואה:

אהרון בן רוזה: משה בן רוזה מנחם בן עליזה: שמעון בן רחל: אברהם בן אנט עודד בן הר: גולן בן דינה: אסתר בת שושנה אורטל בת גלית: ויקטוריה בת שרה: זוליס בת חנה פאולה בת דינה: גלית בת חות: מרים קרן בת רבקה אילה לאה בת ציפורה רחל בת נוארה: חות בת לינה: מרית בת רחל לימור הודיה, ושרונה בנות תורן יפה

לזרע של קימא:

יהודה יחזקאל יוסף בן רחל מרים נפתלי שלמה בן לאה: ליאור בן דינה שושנה רייזל בת מינה: שירה בת שושנה שמחה צביה בת רחל: יובל בן שלומית רחל בת רחל: לאה רחל בת איריס ויקטוריה תקוה בת רינה: דניאלה בת שפרה מאיר יעקב בן רחל: הילה בת ישראלה מיר בת סוזן: חיים יוסף בן איריס: סהר בת שארין

להזמנות, להקדשות ולתרומות במייל:

Ronbarina@gmail.com

מצוה לתרום מכספי מעשר לזיכוי הרבים